

Mechanisms and Strategies for Ensuring Universal Access to Legal Information and Assistance: The Experience of the Republic of Moldova

Vadim SUHOV¹

Abstract: This article examines the mechanisms and strategies for ensuring public access to legal information and assistance in the Republic of Moldova. The research analyzes the current state of the legal support system, including digital platforms, state-guaranteed legal aid, and the role of non-governmental organizations. Special attention is paid to four key approaches: development of accessible legal information sources, expansion of free and subsidized legal services, implementation of financial support mechanisms, and state-funded legal assistance programs. The study employs a comprehensive methodology combining various research methods, including systemic, formal-legal, and comparative approaches. The findings indicate that while Moldova has developed a multi-level system of legal support, there is still room for improvement in areas such as digital accessibility, coverage of rural areas, and financial support mechanisms. The article provides practical recommendations for enhancing the effectiveness of legal support systems and improving public access to legal information and assistance.

Keywords: state-guaranteed legal aid; access to justice; legal information; free legal services; digital legal platforms

1. Introducere

În lumea contemporană, unde sistemele juridice devin tot mai complexe și structurate pe multiple niveluri, problema accesului cetățenilor la informații juridice și asistență juridică capătă o importanță deosebită. Funcționarea eficientă a unui stat de drept este imposibilă fără asigurarea posibilității reale pentru fiecare cetățean de a înțelege și apăra drepturile sale, precum și de a beneficia de sprijin juridic calificat, indiferent de statutul social sau situația materială.

¹ Senior Lecturer, PhD, Comrat State University, Republic of Moldova, Address: Strada Galațana 17, Comrat, Republic of Moldova, Corresponding author: vadim.suhov@kdu.md.

Copyright: © 2024 by the authors.
Open access publication under the terms and conditions of the
Creative Commons Attribution (CC BY) license
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Acest articol este dedicat analizei mecanismelor și strategiilor moderne de asigurare a accesului la informațiile juridice și la asistența juridică, cu un accent special pe experiența Republicii Moldova. Studiul examinează atât metodele tradiționale de informare și sprijin juridic al populației, cât și abordările inovatoare, care includ utilizarea platformelor digitale și a noilor formate de furnizare a serviciilor juridice.

O atenție deosebită este acordată celor patru direcții-cheie: dezvoltarea surselor accesibile de informații juridice, extinderea spectrului de servicii juridice gratuite și subvenționate, implementarea mecanismelor financiare de sprijin pentru cetățeni în obținerea asistenței juridice, precum și programelor guvernamentale de furnizare a serviciilor juridice. Prin exemplul inițiativelor și proiectelor specifice implementate în Moldova, sunt prezentate abordările practice în soluționarea problemei accesibilității informațiilor juridice și a sprijinului juridic pentru diverse categorii ale populației. Analiza mecanismelor existente și a eficienței acestora permite nu doar evaluarea stării actuale a sistemului de sprijin juridic al populației, ci și identificarea direcțiilor de dezvoltare viitoare, ținând cont de provocările contemporane și de necesitățile societății.

2. Metodologia cercetării

Cercetarea științifică a mecanismelor de asigurare a accesului la informațiile juridice și asistență în Republica Moldova se bazează pe o metodologie complexă, care integrează abordarea sistemică și diverse metode științifice. Fundamentul metodologic a fost constituit din metode științifice generale de analiză și sinteză, inducție și deducție, care permit studierea detaliată a componentelor sistemului de asistență juridică și formularea unor concluzii generalizatoare. Metodele juridice speciale, inclusiv cea formal-juridică, comparativ-juridică și instituțională, au asigurat cercetarea cuprinzătoare a legislației, evaluarea formelor de asistență juridică și studierea rolului diferitor organizații în sprijinirea juridică a populației. Baza empirică a cercetării a fost formată din acte normative, date ale organizațiilor și resurse juridice electronice. Aplicarea metodei studiului de caz a permis identificarea aspectelor practice de funcționare a sistemului de sprijin juridic. Utilizarea complexă a instrumentarului metodologic a asigurat o cercetare cuprinzătoare a problematicii și formularea unor concluzii argumentate privind starea și perspectivele de dezvoltare a sistemului de asistență juridică în Moldova.

2.1. Prezentarea materialului de bază

În realitățile contemporane, când sistemele juridice ale majorității statelor sunt caracterizate prin complexitate, ramificare și o structură multinivelară, utilizarea eficientă a mecanismelor juridice, precum și interacțiunea productivă cu acestea, necesită nu doar cunoștințe de bază, ci și un nivel ridicat de competență juridică.

Societatea modernă este construită în jurul dreptului, considerat unul dintre instrumentele esențiale pentru reglementarea relațiilor sociale, economice și politice. Statele utilizează în mod activ mecanismele juridice pentru a stabili ordine, a rezolva conflicte și a asigura un echilibru al intereselor între cetățeni, organizații și diferite structuri ale puterii de stat.

În acest context, dreptul nu este doar un mijloc de protecție a intereselor indivizilor și grupurilor sociale, ci și fundamentul pe care se bazează stabilitatea și armonia interacțiunilor din cadrul societății. Acesta stabilește limite de comportament, creează reguli care reglementează atât viața cotidiană a cetățenilor, cât și activitatea organizațiilor, și garantează egalitatea și justiția în accesul la justiție.

Eficiența acestei reglementări juridice depinde de un ansamblu de factori, printre care un rol esențial îl are nivelul de informare juridică a populației. Cunoașterea de către cetățeni a normelor juridice în vigoare, a procedurilor și mecanismelor de aplicare a legii le oferă posibilitatea nu doar de a evita situații conflictuale, ci și de a soluționa problemele apărute prin metode legale. În plus, capacitatea de a utiliza normele juridice în diverse circumstanțe ale vieții contribuie la consolidarea încrederii în instituțiile juridice și de stat, precum instanțele de judecată, organele de aplicare a legii și alte structuri guvernamentale (SAGE, MENZIES, & WOOLCOCK, 2010, pp. 21-22).

Totuși, pentru funcționarea eficientă a acestor instituții este necesară nu doar competența cetățenilor, ci și crearea unor condiții care să asigure accesul universal la informația juridică. Transparența procedurilor juridice și un nivel ridicat al culturii juridice în societate joacă un rol decisiv în garantarea unei interacțiuni eficiente între stat și cetățenii săi. În lipsa înțelegerii fundamentelor legislației și a capacității de a se orienta în domeniul juridic, individul devine vulnerabil, fiind incapabil să-și apere pe deplin drepturile și interesele legitime.

Astfel, informarea juridică devine un element indispensabil al securității individuale și colective, fundamentul pentru realizarea drepturilor și libertăților cetățenești. Aceasta constituie o premisă esențială pentru construirea unui stat de drept, în care fiecare persoană se simte protejată, iar mecanismele juridice funcționează în interesul echității, egalității și binelui comun.

Cetățenii au posibilitatea de a dobândi și aplica cunoștințe juridice în mod autonom, precum și de a solicita ajutorul specialiștilor calificați, cum ar fi avocații. Cu toate acestea, nu toate categoriile de persoane și nu în toate cazurile pot accesa aceste surse de informații și asistență juridică. Pe cale de consecință, există numeroase obstacole care pot apărea pe drumul către accesul la resursele juridice, care pot fi împărțite în factori externi și interni.

Factorii externi includ inaccesibilitatea surselor de informații juridice, care poate fi cauzată de lipsa sau numărul redus al acestora, dezvoltarea insuficientă a pieței de servicii juridice, ceea ce este deosebit de relevant în regiunile izolate și rurale, dar și costul ridicat al ajutorului juridic, care îl face inaccesibil pentru multe persoane. Aceste circumstanțe limitează posibilitățile de utilizare a mecanismelor juridice și restrâng cercul persoanelor care pot beneficia de asistență calificată.

Nu mai puțin semnificative sunt barierele interne, individuale, legate de caracteristicile fiecărei persoane. Printre acestea se numără nivelul scăzut de educație generală, care îngreunează înțelegerea textelor și procedurilor juridice, lipsa abilităților de căutare și analiză a informațiilor, necesare pentru studierea autonomă a problemelor juridice, precum și lipsa resurselor financiare pentru a plăti serviciile unui avocat sau ale unui specialist în drept. Acești factori generează dificultăți suplimentare pentru categoriile vulnerabile ale populației, cum ar fi persoanele cu venituri reduse, vârstnicii sau persoanele cu dizabilități.

Conștientizând importanța eliminării acestor bariere, statele care doresc să îmbunătățească eficiența reglementării juridice implementează diverse măsuri menite să faciliteze accesul cetățenilor la informații și asistență juridică. Aceste măsuri fac parte din strategiile care vizează sprijinirea principiilor de egalitate și dreptate, precum și asigurarea accesului tuturor cetățenilor la protecția drepturilor și intereselor lor legitime (ШАБЕЛЬНИКОВ & ШЕПЕЛЕВА, 2010, стр. 11).

În ultimele decenii, în practica globală s-a format un arsenal extins de metode pentru a rezolva aceste probleme. Aceste metode sunt menite să asigure accesul la informații juridice, să îmbunătățească calitatea serviciilor juridice și să reducă costurile acestora. Întregul set de măsuri poate fi împărțit în mai multe categorii principale, fiecare având caracteristici și domenii de aplicare proprii.

2.2. Creșterea numărului de surse accesibile de informare juridică și de cunoaștere a funcționării instituțiilor juridice ca metodă de asigurare a accesului populației la informațiile și serviciile juridice

Asigurarea accesului populației la informații și servicii juridice implică aplicarea unor metode diverse, orientate către sporirea nivelului de alfabetizare juridică și facilitarea interacțiunii cetățenilor cu instituțiile de drept. Una dintre abordările esențiale în acest sens este extinderea numărului de surse accesibile de informare juridică și de cunoaștere a funcționării instituțiilor de drept. Tehnologiile moderne oferă oportunități unice pentru diseminarea cunoștințelor juridice, făcându-le disponibile unui public larg, inclusiv grupurilor vulnerabile și locuitorilor din zonele izolate.

Crearea de resurse juridice specializate și platforme informaționale joacă un rol crucial în acest proces. Aceste platforme promovează transparența legislației,

facilitează accesul la asistență juridică și cresc gradul de conștientizare juridică. Ele permit cetățenilor nu doar să acceseze informații actualizate despre drepturile lor, ci și să le utilizeze eficient în situații reale.

În Republica Moldova, mai multe platforme de acest tip funcționează cu succes, fiecare contribuind în mod distinct la informarea juridică.

Registrul de stat al actelor juridice **legis.md** reprezintă o resursă oficială ce oferă cetățenilor acces la textele actualizate ale actelor normative. Acest instrument garantează transparența legislației și facilitează interacțiunea cu mecanismele juridice. Site-ul dispune de o navigare intuitivă și de funcționalități avansate de căutare, devenind astfel indispensabil pentru juriști, funcționari publici și cetățeni care doresc să fie informați despre drepturile lor (Registrul de stat al actelor juridice, fără an).

Platforma **yavo.md** este dedicată furnizării de consultații juridice gratuite. Prin intermediul acestui serviciu, cetățenii pot primi răspunsuri la întrebări juridice de la specialiști calificați. Platforma include, de asemenea, o bază extinsă de materiale educaționale și instrumente pentru redactarea documentelor juridice, promovând autonomia juridică a populației (Ai o întrebare Juridică? Aici poți găsi un răspuns gratuit și un jurist potrivit, fără an).

Site-ul **parajurist.md** se concentrează pe oferirea de asistență juridică primară, în special în zonele rurale și izolate. Datorită interfeței sale intuitive, platforma face ca asistența juridică să fie accesibilă cetățenilor cu diferite niveluri de alfabetizare digitală. Parajuriștii care colaborează cu platforma oferă consultații, explică drepturile și obligațiile cetățenilor și ajută la redactarea documentelor necesare (Întreabă para-juristul, fără an).

Un alt instrument important pentru sporirea accesului populației la informațiile juridice este **Ghidul drepturilor omului**, disponibil pe site-ul **www.humanrightsguide.md**. Această platformă oferă utilizatorilor informații clare și detaliate despre drepturile fundamentale ale omului, precum și despre procedurile și mecanismele disponibile pentru apărarea acestor drepturi. Site-ul este structurat într-un mod intuitiv, astfel încât cetățenii să poată găsi rapid informațiile de care au nevoie, indiferent de nivelul lor de pregătire juridică. De asemenea, platforma oferă exemple practice și îndrumări privind aplicarea drepturilor omului în diverse situații (Aflați despre drepturile omului prin intermediul temelor și a situațiilor cotidiene, fără an).

Aceste resurse joacă un rol esențial în crearea unui mediu juridic accesibil și ușor de înțeles, oferind cetățenilor posibilitatea de a interacționa cu instituțiile juridice la un nivel calitativ superior. Ele nu doar reduc barierele în calea accesului la informații juridice, ci și contribuie la consolidarea încrederii în sistemul juridic în ansamblu.

Informarea juridică realizată prin intermediul unor astfel de resurse îndeplinește două funcții majore. Pe de o parte, aceasta are ca scop prevenirea conflictelor juridice prin explicarea la timp a drepturilor și obligațiilor cetățenilor. Pe de altă parte, ea oferă sprijin celor care sunt deja implicați în procese judiciare sau alte proceduri juridice, ajutându-i să se orienteze în complexitatea procedurilor legale și să identifice soluții optime pentru problemele lor.

3. Creșterea ofertei de servicii juridice gratuite sau la prețuri reduse ca metodă de asigurare a accesului populației la informații juridice și asistență

Unul dintre cele mai importante mijloace de creștere a accesibilității asistenței juridice pentru populație îl constituie extinderea ofertei de servicii juridice gratuite sau subvenționate. Aceste măsuri pot lua diverse forme, de la reglementări directe din partea statului până la sprijinirea organizațiilor non-guvernamentale care oferă asistență juridică.

Legislația joacă un rol esențial în asigurarea accesului cetățenilor la servicii juridice. De exemplu, legiuitorul poate impune avocaților obligația de a oferi asistență juridică gratuită anumitor categorii de persoane. În Republica Moldova, Legea cu privire la avocatură prevede că avocatul are dreptul să acorde asistență juridică gratuită, luând în considerare situația materială a persoanei. Această reglementare normativă contribuie la crearea unui mecanism de justiție socială, prin care persoanele aflate într-o situație financiară dificilă să beneficieze de sprijin juridic.

Un alt element important al sistemului de asistență juridică gratuită îl reprezintă dezvoltarea furnizorilor non-profit de servicii juridice. Aceste organizații, inclusiv clinicile juridice universitare și organizațiile non-guvernamentale, joacă un rol semnificativ în oferirea de sprijin juridic anumitor categorii de cetățeni. Organizațiile non-guvernamentale (ONG) din Republica Moldova oferă asistență juridică primară și calificată în funcție de misiunea și obiectivele lor. De regulă, aceste organizații au un profil specializat, care le permite să se concentreze pe rezolvarea problemelor anumitor grupuri ale populației.

De exemplu, **Asociația Obștească a Copiilor și Tineretului „Moștenitorii”** oferă sprijin juridic copiilor și tinerilor, în special în ceea ce privește protecția drepturilor acestora. **Asociația Împotriva Violenței în Familie - „Casa Mărioarei”** se specializează în sprijinirea victimelor violenței domestice, oferind nu doar asistență juridică, ci și suport psihologic. **Centrul de Drept al Avocaților** furnizează o gamă largă de servicii juridice, inclusiv consultanță și reprezentare în procese judiciare. **Clinica Juridică Universitară Bălți**, fiind parte a mediului academic, ajută studenții la drept să obțină experiență practică, oferind în același timp asistență juridică

cetățenilor care nu își pot permite serviciile unui avocat (ONG-uri care oferă asistență juridică gratuită, fără an).

Aceste ONG-uri își desfășoară activitatea pe baza resurselor financiare și umane disponibile, oferind asistență unui grup specific de beneficiari potențiali. Activitatea lor contribuie nu doar la creșterea nivelului de conștientizare juridică a populației, ci și la promovarea justiției sociale, sprijinind grupurile vulnerabile ale cetățenilor.

Statul oferă acestor organizații sprijin necesar sub diverse forme. De exemplu, poate acorda finanțare ținută pentru implementarea programelor sociale, științifice și culturale, în baza cererilor acestora. De asemenea, statul încheie contracte cu aceste organizații pentru realizarea unor lucrări și furnizarea de servicii, precum și organizează comenzi sociale pentru implementarea programelor guvernamentale de către un număr nelimitat de organizații pe bază de concurs. Acest parteneriat permite organizațiilor non-guvernamentale să se dezvolte durabil și să îndeplinească activități importante de utilitate publică. Statul susține dezvoltarea activității acestor organizații printr-o politică fiscală favorabilă și prin crearea unor condiții prielnice pentru colaborarea cu structurile guvernamentale (CYXOB, 2023, crp. 171).

Astfel, dezvoltarea și sprijinirea serviciilor juridice gratuite și subvenționate reprezintă un element esențial al sistemului de asigurare juridică. Aceste măsuri contribuie nu doar la protejarea drepturilor cetățenilor, ci și la consolidarea încrederii în sistemul juridic, promovând în același timp colaborarea dintre stat și organizațiile societății civile.

4. Măsuri destinate asigurării cetățenilor resurselor pentru plata serviciilor juridice ca metodă de soluționare a problemelor legate de accesul la cunoștințele juridice și la asistență juridică

Una dintre metodele eficiente de extindere a accesului cetățenilor la serviciile juridice este crearea unor condiții care să le permită acestora să plătească pentru asistența juridică, chiar și atunci când nu dispun de resurse financiare suficiente într-un anumit moment. Acest lucru se realizează prin implementarea unor mecanisme de sprijin financiar, care reduc barierele în accesul la asistență juridică profesională.

Un astfel de mecanism este reprezentat de programele guvernamentale de asigurare a riscurilor juridice. Acestea permit cetățenilor, în special celor din categorii sociale defavorizate, să se protejeze în avans de cheltuielile care ar putea apărea în cazul în care ar avea nevoie de asistență juridică. Esența acestor programe constă în plata unor contribuții de asigurare regulate, care formează un fond destinat acoperirii cheltuielilor legale atunci când este necesar. Programele similare pot fi dezvoltate și în sectorul privat, în care companiile de asigurări oferă polițe care acoperă

cheltuielile pentru avocați, procesele judiciare și consultanța (HEYES, RICKMAN, & TZAVARA, 2004).

O altă abordare este sprijinul financiar direct acordat de stat. De exemplu, statul poate acorda împrumuturi cu dobânzi reduse pentru plata serviciilor juridice. Aceste împrumuturi permit cetățenilor să solicite ajutor de la specialiști calificați, fără a suporta o povară financiară semnificativă. Acest mecanism este deosebit de important în cazurile care implică procese judiciare îndelungate sau necesitatea apărării drepturilor în dispute juridice complexe.

Trebuie menționat faptul că astfel de măsuri nu doar că asigură accesul la justiție, dar și contribuie la consolidarea încrederii în sistemul juridic în ansamblu. Cetățenii, având posibilitatea de a plăti pentru serviciile juridice la timp, sunt mai puțin înclinați spre negarea drepturilor legale, deoarece se simt protejați și siguri în posibilitățile lor.

Totuși, în Republica Moldova, astfel de măsuri nu sunt aplicate în prezent. Statul nu implementează programe de asigurare a riscurilor juridice sau de acordare a împrumuturilor cu dobânzi reduse pentru plata serviciilor juridice. Acest lucru creează dificultăți pentru cetățenii din grupuri vulnerabile, care sunt limitați în accesul la asistență juridică profesională.

Cu toate acestea, implementarea acestor programe în viitor ar putea îmbunătăți semnificativ accesul la asistență juridică, ar contribui la justiția socială și ar întări cultura juridică a societății. Aceste măsuri, fiind parte a politicii sociale, ar putea constitui un pas important în îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și în creșterea eficienței funcționării sistemului juridic.

5. Al patrulea tip de soluționare a problemei accesului la cunoștințele și asistența juridică constă în oferirea de servicii juridice pe cheltuiala statului

Această metodă presupune că cetățenii aflați în dificultate pot beneficia de asistență juridică fără a fi necesar să plătească pentru aceasta. Finanțarea de către stat a asistenței juridice reprezintă un mecanism important pentru asigurarea egalității tuturor cetățenilor în fața legii, în special a celor care nu dispun de mijloace financiare pentru a acoperi costurile serviciilor juridice.

În cadrul acestei metode există mai multe forme organizaționale. Una dintre acestea este crearea birourilor juridice de stat, în care avocații și juriștii angajați de stat oferă consultații juridice gratuite sau subvenționate și servicii pentru cetățeni. Aceste birouri pot funcționa în diverse domenii, inclusiv dreptul familiei, conflicte de muncă, protecția drepturilor omului și alte domenii unde există o nevoie ridicată de

asistență juridică. O altă variantă constă în plata serviciilor prestate de avocați care practică independent, aceștia furnizând asistență juridică în baza unui contract cu statul sau la solicitarea organelor de stat. În astfel de cazuri, autoritățile statului încheie contracte cu avocați sau firme juridice care se obligă să furnizeze servicii unei anumite categorii de cetățeni gratuit sau la un tarif minim. Această metodă ajută la distribuirea echitabilă a sarcinilor între specialiștii juridici de stat și cei privați, asigurând o acoperire mai largă a nevoilor cetățenilor în domeniul asistenței juridice (SUKHOV, 2021).

În Republica Moldova, sistemul de furnizare a asistenței juridice pe cheltuiala statului a fost stabilit și este reglementat de Legea privind asistența juridică garantată de stat. Conform acestei legi, cetățenii care nu își pot permite să plătească pentru servicii juridice au dreptul la asistență gratuită, oferită de avocați și juriști care lucrează în cadrul contractelor cu statul. În cazul în care un cetățean îndeplinește anumite criterii, cum ar fi un nivel scăzut de venit sau un statut social special, i se oferă consultații gratuite și reprezentare în instanță. Acest sistem funcționează prin intermediul birourilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, care au fost create în diferite regiuni ale țării (CYXOB, 2023).

Asistența juridică poate fi oferită atât sub formă de consultații, cât și sub formă de reprezentare completă în instanță. În funcție de situație și necesități, în acest proces sunt implicați atât avocați publici, cât și juriști privați care lucrează în baza unui contract cu statul.

Această abordare din Republica Moldova reprezintă un pas important în asigurarea accesului la justiție pentru toți cetățenii, indiferent de situația lor materială. Aceasta contribuie la combaterea nedreptății sociale, oferind fiecărui cetățean dreptul de a-și apăra drepturile, ceea ce constituie fundamentul unui stat de drept.

6. Concluzii

Studiul mecanismelor de asigurare a accesului la informația juridică și la asistența juridică în Republica Moldova permite formularea următoarelor concluzii principale:

- Sistemul de sprijin juridic al populației din Moldova se caracterizează printr-o structură multistratificată, care include atât mecanisme guvernamentale, cât și neguvernamentale de asigurare a accesului la informația juridică și la asistență juridică. Acest sistem este într-o continuă dezvoltare, adaptându-se la provocările și nevoile actuale ale societății.

- Platformele digitale (legis.md, yavo.md, parajurist.md, humanrightsguide.md) joacă un rol semnificativ în facilitarea accesului la informația juridică, extinzând considerabil posibilitățile de obținere a consultațiilor juridice, mai ales pentru locuitorii zonelor rurale și izolate.
- Activitatea organizațiilor neguvernamentale contribuie semnificativ la extinderea accesului grupurilor vulnerabile la asistența juridică. În acest context, se remarcă o colaborare eficientă între structurile guvernamentale și organizațiile societății civile.
- Sistemul de asistență juridică garantată de stat în Moldova demonstrează o dinamică pozitivă, însă necesită îmbunătățiri suplimentare pentru creșterea eficienței și extinderea ariei de acoperire a populației.

Pe baza analizei efectuate, pot fi formulate următoarele recomandări:

- **În domeniul digitalizării informației juridice:** extinderea funcționalității platformelor digitale existente; dezvoltarea aplicațiilor mobile pentru sporirea accesibilității informației juridice; implementarea sistemelor de consultanță automatizată pentru întrebările juridice tipice.
- **În sfera dezvoltării asistenței juridice gratuite:** extinderea rețelei de birouri teritoriale pentru asistență juridică garantată de stat; creșterea numărului de parajuriști în zonele rurale; modernizarea mecanismelor de evaluare a calității asistenței juridice oferite.
- **În domeniul finanțării:** explorarea posibilității de implementare a programelor de asigurare a riscurilor juridice; dezvoltarea mecanismelor de creditare preferențială pentru acoperirea costurilor serviciilor juridice; majorarea finanțării guvernamentale pentru programele de sprijin juridic.
- **În domeniul cooperării cu societatea civilă:** intensificarea sprijinului pentru organizațiile neguvernamentale care oferă asistență juridică; dezvoltarea parteneriatelor public-private în sfera sprijinului juridic al populației; crearea unei platforme pentru schimbul regulat de experiență între diferiții actori ai sistemului de sprijin juridic.

Implementarea acestor recomandări va contribui la creșterea eficienței sistemului de sprijin juridic al populației în Republica Moldova și la asigurarea unui acces mai larg al cetățenilor la informația juridică și asistența juridică. Este esențial să se acorde o atenție deosebită monitorizării și evaluării eficienței mecanismelor implementate pentru ajustarea lor în timp util la nevoile în schimbare ale societății.

Cercetările viitoare în acest domeniu pot fi orientate spre studierea experienței internaționale și posibilitățile de adaptare la condițiile din Moldova, precum și spre

dezvoltarea unor metode inovatoare de acordare a asistenței juridice cu utilizarea tehnologiilor moderne.

7. Bibliografie

Aflați despre drepturile omului prin intermediul temelor și a situațiilor cotidiene/Learn about human rights through homework and everyday situations. (fără an). Preluat pe 01 22, 2025, de pe Ghid privind drepturile omului: <https://www.humanrightsguide.md/themes>

Ai o întrebare Juridică? Aici poți găsi un răspuns gratuit și un jurist potrivit/Got a legal question? Here you can find a free answer and the right lawyer. (fără an). Preluat pe 01 22, 2025, de pe yAvo: <https://yavo.md/>

Heyes, A., Rickman, N., & Tzavara, D. (2004). Legal expenses insurance, risk aversion and litigation. *International Review of Law and Economics*, 24(1), 107-119. doi:<https://doi.org/10.1016/j.irle.2004.03.007>

Întreabă para-juristul/Asks the paralegal. (fără an). Preluat pe 01 22, 2025, de pe Asociația Națională a Para-juriștilor din Moldova: <https://parajurist.md/questions>

ONG-uri care oferă asistență juridică gratuită/NGOs offering free legal aid. (fără an). Preluat pe 01 22, 2025, de pe Portal informativ privind sectorul justiției din Republica Moldova: <https://www.justitiitransparenta.md/ong-uri-care-ofera-asistenta-juridica-gratuita/>

Registrul de stat al actelor juriidice/State Register of Legal Acts. (fără an). Preluat pe 01 22, 2025, de pe Registrul de stat al actelor juriidice: <https://www.legis.md/#>

Sage, C., Menzies, N., & Woolcock, M. (2010). Taking the rules of the game seriously: mainstreaming justice in development the World Bank's justice for the poor program. În S. Golub (Ed.), *Legal Empowerment: Practitioners' Perspectives* (pg. 19-38). Rome: Stab. Tipolit. Ugo Quintily S.p.A.

Sukhov, V. (2021). World's models of free legal aid provision. *Relații internaționale. Plus*, (2 (20)), 241-246. doi:[https://doi.org/10.52327/1857-4440.2021.2\(20\).28](https://doi.org/10.52327/1857-4440.2021.2(20).28)

Сухов, В./Sukhov, V. (2023). Модель предоставления гарантируемой государством юридической помощи в Республике Молдова: нормативное регулирование и проблемы функционирования/ The model of state-guaranteed legal aid in the Republic of Moldova: normative regulation and problems of functioning. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*(3 (163)), 163-174. doi:[https://doi.org/10.59295/sum3\(163\)2023_21](https://doi.org/10.59295/sum3(163)2023_21)

Шабельников, Д. Б., & Шепелева, О. С./Shabelnikov, D.B., & Shepeleva (2010). Программы субсидируемой юридической помощи в контексте доступа к правосудию и обеспечения эффективного правового регулирования: основные условия успеха/Subsidized legal aid programmes in the context of access to justice and effective regulation: key conditions for success. În *Доступ к правосудию и субсидируемая юридическая помощь: анализ международного и российского опыта/ Access to Justice and Subsidised Legal Aid: An Analysis of International and Russian Experience* (pg. 10-40). Москва: Вариант.